

2020

SANSKRIT — HONOURS

Paper : CC-7

Full Marks : 65

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

Section - A

(Marks : 10)

Unit - II

1. अधोलिखितयोः **कस्यचित् एकस्य** संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या। 6
- (a) अहिंसा सत्यमस्तेयं शौचमिन्द्रियनिग्रहः।
एतं सामाजिकं धर्मं चातुर्वर्ण्येऽब्रवीन्मनुः॥
- (b) श्रुतिः स्मृतिः सदाचारः स्वस्य च प्रियमात्मनः।
सम्यक्सङ्कल्पजः कामो धर्ममूलमिदं स्मृतम्॥
2. अधोलिखितेषु **प्रश्नद्वयम्** अतिसंक्षेपेण संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च समाधेयम्। 2×2
- (a) मिताक्षराकारेण उक्तेषु षड्विधस्मार्तधर्मविषयेषु द्वितीयः कः? सोदाहरणमुल्लिख्यताम्।
- (b) आचार्येण याज्ञवल्क्येन उक्तानि धर्मस्थानानि कानि?
- (c) "पुराणन्यायमीमांसा" – इत्यत्र 'न्यायमीमांसा' इति पदांशेन किम् बुध्यते?
- (d) "न हिंस्यात् सर्वा भूतानि" – कस्मिन् प्रसङ्गे केन उक्तमिदम्?

Section - B

(Marks : 30)

Unit - I & II

3. अधोलिखितयोः यथेच्छं **कस्यचित् एकस्य** उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च लेखनीयम्।
- (a) कुतः स्वद्ब्राह्मणो जातो वर्णाश्चापि कुतस्त्रयः।
कस्माच्च भवति श्रेष्ठस्तन्मे व्याख्यातुमर्हसि॥
– अत्र प्रश्नकर्ता कः? कुत्र अस्ति अयं श्लोकः? अस्मिन् विषये प्राचीना भावना कुत्र परिदृश्यते? चतुर्णां वर्णानां
वृत्तयः का आसन् तत् महाभारतमनुस्मृत्य पर्यालोचनं कुरु। 1+1+2+6

Please Turn Over

(b) "कर्माणि प्रविभक्तानि स्वभावप्रभवैर्गुणैः॥"

– कुत्र उपलभ्यते वचनमिदम्? केन वा उक्रमिदम्? स्वभावप्रभवैः गुणैः चतुर्णां वर्णानां कर्मविभागः श्रीमद्भगवद्गीतामनुसृत्य वर्ण्यताम्। 1+1+8

4. अतिसंक्षिप्ततया निम्नप्रदत्तेषु प्रश्नद्वयं समाधेयम् (न्यूनत एकस्य उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च लेखनीयम्)। 1×2

(a) जात्युत्कर्षो युगे ज्ञेयः सप्तमे पञ्चमेऽपि वा – 'जात्युत्कर्षः' इति पदेन कोऽवबुध्यते?

(b) शूद्रायां ब्राह्मणाज्जातः पुत्रः महाभारते कः उच्यते?

(c) 'सोमक्रियापरः' कः वर्णः आसीत्?

(d) महाभारते 'वैदेहक' इति पदेन कोऽवबुध्यते?

Unit - III & IV

5. "प्रीत्यर्थं लोकयात्राया पश्यतः स्त्रीनिवन्धनम्"

– अत्र को वक्ता? लोकयात्राया निर्वाहे नारीणाम् अवदानं महाभारतमनुसृत्य आलोच्यताम्। नारीषु यथोचितं सम्मानादिकं कथं प्रदर्शनीयम्? 1+4+5

अथवा

"सम्मान्यमानाश्चैता हि सर्वकार्याण्यवाप्स्यथ" – इति कुत्र उपलभ्यते? वचनस्यास्य तात्पर्यम् आलोच्यताम्। 10

6. अधोलिखितेषु विषयद्वयम् अधिकृत्य संक्षिप्ता टीका कार्या। 4×2

(a) गार्हस्थ्यश्रमः

(b) गोदानविधिः

(c) अन्नप्रासनसंस्कारः

(d) समावर्तनम्।

Section – C

(Marks : 10)

Unit - I

7. अधोलिखितेषु यथेच्छम् एकस्य संस्कृतभाषया देवनागर्या लिप्या च व्याख्या कार्या। 6

(a) ध्रुवा द्यौर्ध्रुवा पृथिवी ध्रुवासः पर्वता इमे।

ध्रुवं विश्वमिदं जगद्ध्रुवो राजा विशामयम्॥

(b) असपत्नः सपत्नहाऽभिराष्ट्रो विषासहिः।

यथाहमेषां भूतानां विराजानि जनस्य च॥

8. अधोलिखितेषु यथेच्छं **प्रश्नचतुष्टयस्य** उत्तरम् अतिसंक्षेपेण प्रदीयताम् (एतेषु न्यूनत **एकस्यो**त्तरं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च लेखनीयम्)। 1×4

- (a) अथर्ववेदोक्ताः राजकर्तारः के?
- (b) 'पालागलः' इति पदेन किं बुध्यते?
- (c) 'वज्जिवग्ग' इति पदं कुत्र केन प्रयुक्तम्?
- (d) समित्तिरिति का?
- (e) 'रत्निन्' इति पदस्य कोऽर्थः शतपथब्राह्मणे?
- (f) "त्वां _____ वृणतां _____ त्वामिमाः" – इत्यत्र रिक्तस्थानद्वयं पूरयितव्यम्।

Section - D

(Marks : 15)

Unit - I

9. अधोलिखितेषु संस्कृतभाषया देवनागर्या लिप्या च **एकः प्रश्नः** समाधेयः।

- (a) सप्ताङ्गराष्ट्रस्य सप्त अङ्गानि कानि? राज्ञः प्रज्ञागुणाः के? कौटिलीयार्थशास्त्रमनुसृत्य कोशदण्डसम्पत्द्वयम् आलोच्यताम्। 2+2+6
- (b) राजमण्डलस्य प्रकृतयः काः? प्रकृतिषु मुख्यः कः? राजमण्डलस्य मूलप्रकृतयः आलोच्यन्ताम्। राजमण्डलस्य द्रव्यप्रकृतयः काः? 3+1+4+2

10. अधोलिखितेषु **पञ्च प्रश्नाः** समाधेयाः (न्यूनतया **एकस्य** उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागर्या लिप्या च लेखनीयम्)। 1×5

- (a) मन्त्रशक्तेः किं प्रयोजनम्?
- (b) किं तावद् उपायचतुष्टयम्?
- (c) यानासनयोः पार्थक्यम् उल्लिख्यताम्।
- (d) शुक्रनीतिसारे सप्ताङ्गराष्ट्रस्य मुखं किम्?
- (e) राजा भेदप्रयोगं कदा कुर्यात्?
- (f) उपायचतुष्टयेषु अरीणां वशीकरणाय अन्तिमः उपायः कः अवलम्बनीयः?
- (g) सन्धिः कतिविधः? तन्नाम लिख्यताम्।